

مباحث اساسی پژوهش در روانشناسی

و علوم تربیتی

مؤلفان:

دکتر سیف‌الله آفاجانی

(عضو هیأت علمی دانشگاه محقق اردبیلی)

حمیدرضا صمدی‌فرد

سرشناسه	: آقاجانی، سیف‌اله، ۱۳۴۰ -
عنوان و نام پدیدآور	: مباحث اساسی پژوهش در روانشناسی و علوم تربیتی/ مولفان سیف‌اله آقاجانی، حمیدرضا صمدی‌فرد.
مشخصات نشر	: اردبیل: انتشارات محقق اردبیلی، ۱۳۹۷.
مشخصات ظاهری	: ۲۶۴ ص.
شابک	: ۲۰۰۰۰۰ ریال 4-490-344-600-978:
وضعیت فهرست نویسی	: فیا
یادداشت	: کتابنامه.
موضوع	: روان‌شناسی -- تحقیق -- روش‌شناسی
موضوع	: Psychology -- Research -- Methodology
موضوع	: آموزش و پرورش -- تحقیق -- روش‌شناسی
موضوع	: Research -- Methodology -- Education
موضوع	: تحقیق -- روش‌شناسی
موضوع	: Research -- Methodology
شناسه افزوده	: صمدی فرد، حمیدرضا، ۱۳۷۱ -
رده بندی کنگره	: ۱۳۹۷ ۲۷۱/۵BI
رده بندی دیویی	: ۱۵۰.۷۲
شماره کتابشناسی ملی	: ۵۰۵۸۰۱۱

نام کتاب: مباحث اساسی پژوهش در روانشناسی و علوم تربیتی

تألیف: دکتر سیف‌الله آقاجانی، حمیدرضا صمدی‌فرد

ناشر: انتشارات محقق اردبیلی

لیتوگرافی، چاپ و صحافی: فروغ

شمارگان: ۱۰۰۰ نسخه

نوبت و سال چاپ: اول / ۱۳۹۷

قیمت: ۲۰۰۰۰۰ ریال

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۳۴۴-۴۹۰-۴

آدرس: اردبیل سه راه دانش بازار معطری طبقه فوقانی پلاک ۸ تلفن ۳۳۲۴۰۰۸۱

فهرست مطالب

۱۵	فصل اول: کلیات
۱۶	روش علمی
۱۷	مروری بر تاریخچه علم
۱۹	مراحل روش علمی
۲۵	نظریه علمی
۲۶	پایه‌های نظریه
۲۷	تکامل نظریه علمی
۲۷	انواع نظریه
۲۹	تفاوت میان فرضیه و نظریه چیست؟
۳۰	اهداف نظریه
۳۱	ویژگی‌های نظریه
۳۱	ویژگی‌های پژوهشگری در علوم انسانی و روانشناسی
۳۲	پژوهش علمی
۳۲	آداب پژوهش علمی
۳۳	پژوهش‌های علمی بر اساس هدف
۳۵	ویژگی‌های پژوهش علمی
۴۰	فرایند انجام پژوهش علمی
۴۵	مراحل پژوهش علمی
۴۶	مسأله پژوهش
۴۷	ویژگی‌های موضوع پژوهش

۴۷	اشتباهات رایج در انتخاب موضوع پژوهش
۴۸	اهداف پژوهش
۵۰	انواع منابع پژوهش و گزارش
۵۱	اهمیت منابع پژوهش
۵۲	منابع مربوط به پیشینه پژوهش
۵۲	منابع اطلاعاتی برای بررسی پیشینه پژوهش
۵۳	ادبیات پژوهش
۵۵	سؤال پژوهش
۵۶	تفکیک موضوع پژوهش، سؤال پژوهش
۵۹	فصل دوم: فرضیه پژوهش و انواع متغیر
۶۰	فرضیه پژوهش
۶۰	منطق زیربنایی فرضیه‌ها
۶۱	ملاک‌های تدوین فرضیه پژوهش
۶۲	پیش‌فرض پژوهش
۶۲	نقش‌های فرضیه
۶۴	تدوین فرضیه
۶۵	انواع فرضیه
۶۸	رابطه فرضیه، نظریه و قانون
۶۹	نظریه و قانون
۷۰	اخلاق در پژوهش

۷۰	فضایل اخلاقی در پژوهش
۷۰	الف-تصحیح انگیزه و نیت
۷۱	ب- توجه به نقش پیش فرض های ارزشی
۷۵	ط. پژوهش گروهی
۷۵	آسیب شناسی اخلاقی پژوهش
۷۸	مفهوم
۷۸	طبقه بندی مفاهیم
۷۹	مفاهیم نظری
۸۰	مفاهیم تجربی
۸۳	ملاک های ارزشیابی مفاهیم
۸۳	ملاک های ارزشیابی مفاهیم نظری
۸۶	ملاک های ارزشیابی مفاهیم تجربی
۸۷	سازه
۸۷	رابطه مفهوم با سازه
۸۹	فصل سوم: متغیر و مقیاس های اندازه گیری
۹۰	متغیر
۹۰	طبقه بندی متغیرها بر حسب ماهیت متغیر
۹۳	طبقه بندی متغیرها بر حسب نقش متغیر در پژوهش
۹۴	تفاوت بین متغیر مستقل و متغیر تعدیل کننده
۹۷	تعریف های مفهومی و عملیاتی

۹۸	اندازه‌گیری
۹۹	مقیاس اسمی
۱۰۰	مقیاس ترتیبی
۱۰۱	فنون مرسوم اندازه‌گیری
۱۰۳	فصل چهارم: جامعه و نمونه
۱۰۴	جامعه
۱۰۵	نمونه‌گیری
۱۰۶	مفاهیم و روش‌های نمونه‌گیری
۱۰۷	انواع بررسی‌های نمونه
۱۰۷	اهمیت و ضرورت نمونه‌گیری
۱۰۷	تعیین حجم نمونه
۱۰۸	ارتباط حجم نمونه با فرضیه پوچ (صفر یا آری)
۱۰۹	مزایای نمونه‌گیری
۱۱۰	اشتباهات نمونه‌گیری
۱۱۰	خطای نمونه‌گیری
۱۱۱	انواع نمونه‌گیری
۱۱۲	نمونه‌گیری تصادفی طبقه‌بندی‌شده
۱۱۳	نمونه‌گیری سیستماتیک
۱۱۴	نمونه‌گیری خوشه‌ای
۱۱۴	نمونه‌گیری خوشه‌ای چند مرحله‌ای

۱۱۵.....	مراحل اصلی در یک بررسی نمونه‌ای
۱۱۷.....	چه روش نمونه‌گیری را باید بکار برد؟
۱۱۷.....	نمونه‌گیری و انواع آن
۱۱۹.....	فصل پنجم: روش‌های پژوهش
۱۲۰.....	روش‌های پژوهش
۱۲۱.....	تقسیم‌بندی روش پژوهش
۱۲۴.....	جایگاه روش کیفی در روانشناسی و علوم اجتماعی
۱۲۵.....	انواع پژوهش کیفی
۱۲۸.....	نقاط قوت پژوهش کیفی
۱۲۸.....	مشکلات و چالش‌های پژوهش کیفی
۱۲۹.....	مراحل انجام پژوهش کیفی
۱۲۹.....	ویژگی‌های پژوهش کیفی
۱۳۰.....	چگونگی روش پژوهش برآوردی، ارزشیابی و توصیف
۱۳۲.....	پرسشنامه
۱۳۲.....	مراحل اجرای زمینه‌یابی پرسشنامه‌ای
۱۴۳.....	محاسن پرسشنامه
۱۴۴.....	معایب پرسشنامه
۱۴۴.....	مقیاس‌های سنجش نگرش
۱۴۹.....	مصاحبه
۱۵۰.....	انواع مصاحبه در پژوهش

۱۵۱	مصاحبه‌های بی‌ساختار
۱۵۴	مصاحبه نیمه ساختار یافته
۱۵۵	مصاحبه ساختار یافته
۱۵۷	مشاهده
۱۵۸	ابزار مشاهده
۱۵۹	انواع روش‌های مشاهده
۱۶۲	روش مشاهده
۱۶۳	معایب روش مشاهده
۱۶۴	ملاحظات اجرایی در روش مشاهده
۱۶۶	پیمایش
۱۶۷	ویژگی‌های روش پیمایشی
۱۶۸	انواع تحقیق پیمایشی
۱۶۹	انواع طرح‌های پژوهش پیمایشی
۱۷۱	مراحل کار گردآوری داده‌ها در پژوهش‌های پیمایشی
۱۷۲	مصاحبه حضوری
۱۷۲	مصاحبه تلفنی
۱۷۳	گردآوری داده‌های پستی
۱۷۳	ابزار گردآوری داده‌ها در پژوهش‌های پیمایشی
۱۷۴	مقیاس‌سازی پرسش‌ها
۱۷۵	فصل ششم: همبستگی

۱۷۸	روش‌های پژوهش همبستگی
۱۷۹	روش پژوهش همبستگی دو متغیری
۱۷۹	روش تحلیل رگرسیون
۱۸۰	روش تحلیل ماتریس همبستگی یا کواریانس
۱۸۰	تحلیل عاملی
۱۸۰	معادلات ساختاری
۱۸۰	تفسیر و نتایج تحقیق همبستگی
۱۸۱	فصل هفتم: روش‌های پژوهش اقدام‌پژوهی، موردی، علی-مقایسه‌ای و آزمایشی
۱۸۲	روش اقدام‌پژوهی
۱۸۲	مراحل اقدام‌پژوهی
۱۸۳	گستره اقدام‌پژوهی
۱۸۴	ویژگی‌های اصلی اقدام‌پژوهی
۱۸۵	بررسی موردی
۱۸۶	اهمیت بررسی موردی
۱۸۷	خصوصیات بررسی موردی
۱۸۷	انواع مطالعات موردی
۱۸۷	کاربرد مطالعات موردی
۱۸۸	نقاط قوت و ضعف بررسی موردی
۱۸۹	مراحل بررسی موردی
۱۸۹	روش پژوهش پس‌رویدادی (علی-مقایسه‌ای)

۱۹۰	نکات ضروری در تفسیر پژوهش‌های علی-مقایسه‌ای
۱۹۰	کنترل در پژوهش علی-مقایسه‌ای
۱۹۰	مزایا و معایب پژوهش علی-مقایسه‌ای
۱۹۲	طرح پژوهش
۱۹۲	اجزای طرح پژوهش
۱۹۴	روش پژوهش آزمایشی (تجربی)
۱۹۶	گروه‌های تجربی و شاهد در پژوهش تجربی
۱۹۷	ماهیت پژوهش آزمایشی
۲۰۲	مراحل مختلف عظیم و مهم آزمایشی
۲۰۴	اعتبار درونی و اعتبار بیرونی
۲۰۹	فصل هشتم: روش‌های پژوهش تاریخی، دلیل محتوا و فراتحلیل
۲۱۰	روش پژوهش تاریخی
۲۱۱	تاریخ و علم
۲۱۳	ماهیت پژوهش تاریخی
۲۱۵	ویژگی‌های پژوهشی تاریخی
۲۲۱	تفسیر داده‌های تاریخی
۲۲۱	مراحل مختلف پژوهش تاریخی
۲۲۵	انواع روش تاریخی
۲۲۵	اهداف پژوهش تاریخی
۲۲۵	روش اجرای پژوهش تاریخی

۲۲۶	روش تحلیل محتوا
۲۲۷	تحلیل محتوا از دیدگاه اندیشمندان
۲۲۸	اهداف روش تحلیل محتوا
۲۲۹	کاربردهای روش تحلیل محتوا
۲۳۰	روش‌های کمی و کیفی تحلیل محتوا
۲۳۱	تحلیل محتوای کمی
۲۳۲	مزایای روش تحلیل محتوای کمی
۲۳۴	انتقاد از کمی‌گرایی تحلیل محتوا
۲۳۵	تحلیل محتوای کیفی
۲۳۷	رویکردهای تحلیل محتوای کیفی
۲۳۷	مفاهیم تحلیل محتوای کیفی
۲۴۰	تفاوت روش تحلیل محتوای کمی و کیفی
۲۴۲	روش تحلیل محتوای تلفیقی
۲۴۲	روش پژوهش فراتحلیل
۲۴۴	فراتحلیل چیست؟
۲۴۴	مراحل اجرای روش فراتحلیل
۲۴۵	شناسایی منابع و ارزشیابی نتایج پژوهش‌ها
۲۴۶	تهیه خلاصه و ترکیب نتایج
۲۴۷	پایا بودن منابع شناسایی شده
۲۴۷	ارزشیابی نتایج پژوهش‌ها

۲۴۹	فصل نهم: روایی و پایایی
۲۵۰	استاندارد بودن
۲۵۰	اعتبار یا روایی
۲۵۰	اعتبار محتوا
۲۵۱	اعتبار ملاکی
۲۵۲	اعتبار سازه
۲۵۴	اعتبار عاملی
۲۵۴	اعتبار درونی، حقیقی و وامل مؤثر بر آن
۲۵۹	اعتبار درونی تحقیق
۲۶۱	پایایی
۲۶۱	روش‌های تعیین پایایی
۲۶۱	روش دو نیمه کردن آزمون
۲۶۲	روش کورد-ریچاردسون
۲۶۲	روش ضریب آلفا
۲۶۲	عملی بودن پژوهش
۲۶۲	اشتباه‌های متداول در جمع‌آوری داده‌ها
۲۶۳	فهرست منابع

منظور از روش پژوهش، ارائه مهارت‌ها و تجربه‌هایی است که دستیابی به هدف را آسان‌تر و عملی‌تر می‌سازد و با صرف وقت کمتر، نتایج بیشتری به دست می‌آید. این نکته، در کلیه روش‌ها مطرح است. یعنی هر کاری بر مبنای روش‌های برگرفته از تجربه‌ها و موفقیت‌ها انجام پذیرد، تضمین بیشتری برای بهره‌دهی آن خواهد بود و افراد دارای روش موفق‌ترند و مبتدیانی که با روش افراد موفق آشنا می‌شوند، زودتر به نتیجه می‌رسند. صحت از روش‌ها در پژوهش، یکی از مباحث مهم متدولوژیک است. با توجه به متعدد و متکثر شدن دانش‌ها و شاخه شاخه شدن علوم، در طی اعصار و قرون، روش‌های پژوهش نیز مدام فراز و نشیبی طی نموده‌اند. برخی از این روش‌ها در طول زمان، متحول و منظور گشته‌اند و سپس روش‌های نوین، به ویژه در قرون پانزدهم و شانزدهم پیدا شدند که مبنای کار آنها آزمایش و تجربه بود.

برخی را عقیده بر این است که علم همان روش است. در هر حال می‌توان به خوبی پذیرفت که هیچ علمی فاقد روش نیست و دست‌آورد تمام هر پژوهش علمی به همان نسبت حائز ارزشند که با روش‌هایی درست اخذ شده باشد. روش و روش علمی اگر یک چیز نباشند کاملاً نزدیک و وابسته به یکدیگرند. روش پژوهش علمی، فرایند جستجوی منظم برای مشخص ساختن یک موقعیت نامعین است. بنابراین باید اذعان نمود دستیابی به هدف‌های علم یا شناخت علمی میسر نخواهد شد مگر زمانی که با روش‌شناسی درست صورت پذیرد. به عبارت دیگر پژوهش از حیث روش است که اعتبار می‌یابد نه موضوع پژوهش.

کتاب حاضر در ۹ فصل برای آشنایی هرچه بیشتر دانشجویان و اساتید با روش‌های پژوهش در روانشناسی و علوم تربیتی تدوین شده است. امید است که ارائه مجموعه حاضر گامی در جهت کمک به پژوهشگران و دانشجویان گرامی باشد. در پایان مؤلفان کتاب حاضر آماده دریافت هرگونه نظرات کاربردی و اصلاحی پژوهشگران و خوانندگان محترم می‌باشند.

دکتر آقاجانی و صمدی‌فرد

بهار ۱۳۹۷